

آرایه‌های ادبی درس های اول تا چهارم

* آرایه ادبی چیست؟

روش‌ها و شیوه‌هایی که یک شاعر و نویسنده، برای زیباتر و دلنشین‌تر شدن نوشته یا شعرشان به کار می‌برند را آرایه ادبی می‌گویند.

☑ تذکر ۱: بعضی آرایه‌ها لفظی‌اند، بعضی معنایی.

☑ * آرایه ادبی } لفظی: در ظاهر و ساختار کلمات دیده می‌شوند؛ مثل: سجع
معنایی: از معنای عبارت استفاده شده، قابل استخراج هستند؛ مثل: کنایه

* آرایه تشخیص (جانبخشی):

وقتی افعال و رفتار انسانی، و اعمالی که صرفاً از انسان سر می‌زند را به هر چیزی غیر از انسان نسبت دهیم، آرایه‌ی تشخیص اتفاق می‌افتد.
مثال: - ابر از داغ دوست گریه می‌کند. ← گریه کردن به ابر نسبت داده شده. - کبوتر گفت: من خیلی تنه‌ایم. ← گفتن (سخن گفتن) به کبوتر نسبت داده شده
- دیوار در انتظار آمدن من ایستاده بود. ← انتظار کشیدن به دیوار نسبت داده شده

☑ تذکر ۱: معنای تشخیص در اینجا یعنی شخصیت دادن. در واقع وقتی رفتار انسان را به یک غیرانسان نسبت می‌دهیم، داریم برای او شخصیت قائل می‌شویم.

☑ تذکر ۲: خطاب قرار دادن غیرانسان هم آرایه‌ی تشخیص است: ای ابر! ← آرایه‌ی تشخیص

* مناظره:

شیوه‌ای از روش بیان مطلب که شاعرها و نویسندگان از آن استفاده می‌کنند. در این روش معمولاً دو نفر (انسان یا غیرانسان) با هم صحبت می‌کنند یا پرسش و پاسخ در حال رخ دادن است.
مثال: - شعر زنگ آفرینش - بعضی از سروده‌های پروین اعتصامی
- گفتم غم تو دارم؛ گفتا غمت سر آید / گفتم که ماه من شو! گفتا اگر برآید (حافظ)

* آرایه‌ی تشبیه:

وقتی چیزی را به چیز دیگری مانند می‌کنیم، تشبیه اتفاق می‌افتد.
مثال: - کتاب مثل یک معلم آموزنده است.

☑ تذکر ۱: هر تشبیه ۴ رکن اصلی دارد: } ۱- مُشَبَّه (طرف اول): چیزی است که می‌خواهیم آن را به دیگری تشبیه کنیم. در مثال بالا: کتاب
۲- مُشَبَّه به (طرف دوم): چیزی که مشبه را به آن تشبیه می‌کنیم. در مثال بالا: معلم
۳- وجه شبه: ویژگی مشترک بین طرفین تشبیه. در مثال بالا: آموزنده بودن
۴- ادات تشبیه: واژه‌ای که مفهوم شباهت را می‌رساند. در مثال بالا: کلمه‌ی «مثل»

☑ تذکر ۲: وجه شبه، در طرف دوم (یعنی مُشَبَّه به) بارزتر است. در این مثال آموزنده بودن معلم بارز و معلوم است و ما این ویژگی را به کتاب هم نسبت می‌دهیم.

☑ تذکر ۳: در بعضی از مواقع، فقط طرفین تشبیه حضور دارند. در این حالت به تشبیه «اضافه‌ی تشبیه‌ی» می‌گوییم.

